

Laat elf jaar pensioendiscussie genoeg zijn

De pensioensector staat voor existentiële vragen: hoe bouwen we een nieuw pensioenstelsel, dat niet alleen het beste van de wereld blijft, maar dat ook door mensen, jong en oud, wordt vertrouwd? Het is hoog tijd voor een doorbraak in het debat, bepleit Gerard van Olphen, bestuursvoorzitter van pensioenuitvoerder APG. De onderhandelaars moeten daarom uit hun loopgraven komen: laat elf jaar pensioendiscussie genoeg zijn.

Als marktleider – we werken voor de financiële toekomst van 4,5 miljoen mensen – voelt APG de onzekerheid over het uitblijven van een nieuw pensioenstelsel. Ons doel is het halen van een maximale pensioenwaarde voor deelnemers van onze pensioenfondsen. We zijn een maatschappelijke onderneming, niet gedreven door pure winstmaximalisatie. We moeten financieel gezond zijn, maar worden niet opgejaagd door aandeelhouders en zetten ons met succes in voor het verlagen van onze kosten en steeds meer tevreden deelnemers. Dat doen we in een stelsel dat in oktober nog werd uitgeroepen tot beste pensioenstelsel ter wereld (Mercer's Global Pensions Index): een stelsel dat internationaal hoog scoort op eerlijkheid, toereikendheid en betrouwbaarheid.

Maar die scores staan haaks op het tanende vertrouwen in eigen land. Dat komt mede door onzekerheid en dat is begrijpelijk: de opbouw van de bevolking is veranderd, we leven langer, we werken, zorgen en sparen anders en kijken dus ook anders naar pensioen. We hebben een economische crisis achter de rug, er zijn fondsen verdwenen, indexaties gemist en de rente lijkt voorlopig laag te blijven. Hoe het nu gaat, is niet langer houdbaar. We leveren als sector niet wat mensen van ons mogen verwachten.

Het huis moet dus verbouwd worden, maar de draagmuren van verplichtstelling en solidariteit moeten blijven staan. Tegelijk moet het huis ruimte gaan bieden aan noodzakelijke flexibiliteit voor jongere generaties. Het pensioenakkoord (en het uitstel van kortingen door de minister) gaf vorig jaar ruimte om te bouwen. Dat was verstandig. Maar of het ook wijs was, hangt af van het resultaat in de komende maanden. En tegelijkertijd proeven we ook in die verbouwing maar weinig publiek vertrouwen. Ook dat is eerlijk gezegd begrijpelijk: je stort verplicht een deel van je inkomen, zonder dat je precies weet wat je ervoor terugkrijgt - in het huidige, of bij een nieuw stelsel. Dat voedt onzekerheid. En dus zijn we het verplicht om miljoenen mensen duidelijkheid te geven over hun oude dag.

Van een nieuw stelsel is er een voorzichtige schets: daarin verdwijnt de garantie van een vast eindpensioen en is er alleen iets meer of iets minder zekerheid. Hoe dan ook, mensen krijgen meer verantwoordelijkheid over hun eigen pensioenopbouw. Vervolgens moeten er keuzes komen over het eerlijk en evenwichtig verdelen van effecten en risico's - ook in de overgangstijd tussen twee stelsels. En daar wordt het spannend, al was het maar omdat minister Koolmees de deadline in april heeft gelegd. We hebben als sector dus nog iets meer dan honderd dagen, in een discussie die feitelijk al elf jaar duurt.

Jaren waarin we als sector goed zijn geweest in het uitstellen van pijn en ongemakkelijke keuzes. We hebben het blikje lang - misschien wel te lang - voor ons uitgeschopt.

Dat is nu weer een groot risico. Halen we april niet, dan laten we miljoenen mensen weer langer in een schijnzekerheid. En die schaadt het wankel vertrouwen nog meer. Zeker

omdat er voor veel mensen nu eigenlijk al geen 'pensioengarantie' meer is. De minister heeft recent de kortingen op de pensioenen uitgesteld. Maar dit uitstel zal een keer verrekend moeten worden, ook zonder zicht op een nieuw pensioenhuis.. Bij nieuw uitstel zullen we de premie drastisch moeten verhogen en/of de opbouw van pensioen moeten verlagen en mogelijk ook korten.

Als sector zullen we dan onze keuzes heel goed moeten verantwoorden: in evenwicht voor alle generaties, in een wankelend stelsel en nog zonder zicht op iets nieuws. Nog meer uitstel kunnen we eigenlijk niet maken. Niet naar onszelf, maar zeker niet naar de miljoenen mensen, jong en oud, werkend en gepensioneerd, die op z'n minst snakken naar een duidelijke richting.

Dat bouwen aan vertrouwen begint met duidelijkheid. Ook over de vorm van het nieuwe pensioencontract. Waarschijnlijk zijn er straks twee vormen: een collectief contract met individuele trekjes en een individueel contract met collectieve trekjes. Beide op basis van premies en met meer risico voor mensen zelf. In die werkelijkheid wordt er van ons als sector veel meer gevraagd dan een goed rendement. Ten eerste zullen we eerlijk in de spiegel moeten kijken: doen wij zelf genoeg voor onze werkgevers en deelnemers? Of hebben wij ook last van vluchtgedrag bij lastige keuzes? Helpen we onze deelnemers altijd zo goed mogelijk, met kraakheldere communicatie en duidelijke taal, zodat we hen kunnen helpen zich financieel zekerder te voelen? Verantwoordelijkheid meer bij deelnemers neerleggen betekent dus dat die van ons als fondsen en uitvoerders meegroeit en zelfs exponentieel toeneemt.

Laat 2020 het kantelpunt worden richting nieuw vertrouwen. Maar dat lukt alleen als we de lastige knopen gaan doorhakken. Als de onderhandelaars stoppen met het bewonderen van hun zelf gegraven schuttersputjes. Na elf jaar discussie verdient Nederland een eerlijk, realistisch nieuw pensioenstelsel. Een stelsel dat weer gedreven wordt door solidariteit. Dat woord is in die elf jaar steeds stoffiger gaan klinken. En dat is doodzonde, want APG gelooft in die solidariteit. Want alleen daarmee kunnen we samen bouwen aan een duurzame financieel toekomst, voor jong en oud, voor iedereen.